

LANGITÉ ISIH BIRU

Tepungku karo dèwèké nalika ana malam inaugurasi. Indra sing nepungaké. Lan rikala salaman aku dadi ora gumun krungu asmané: Nyoman, Nyoman Sudipa. Wong Bali, batinku.

Tepungku ana kraméan ngono kuwi mung sedéla waé, sebab aku terus nggabung kanca-kanca liyané. Mula kanca anyar mau wis ora kocap. Mung rikala arep mulih ndadak aku srèmpètan karo Indra ana plataran kampus.

‘Sugeng konduuur!’ swarané Indra nglendèh karo mengèngès.

‘Sugeèeng! Éh, awaké gak mèlu rombongan iki, In?’

‘Sorry, tamuku iki selak ngantuk. Rak wis cukup ta pengawalé?’

Bocah-bocah ngguyu bareng krungu kanjané Indra, lan dumadakan waé mripatku nyrèmpèt bocah sisihé Indra. Dèwèké mèmsem, aku kecipuhan.

‘Sugeng dalu,’ swarané kalem, ‘manggaaa, Yayuk!’

Aku mèmsem. ‘Manggaaa!’ wangsulanku. Mung iku.

Ésuké aku wis lali manèh karo dèwèké, Nyoman Sudipa. Ana ndalan mau bengi Abu sing ngeteraké aku takon: ‘Sapa iku?’ Aku mung mangsuli: ‘Kancané Indra.’ Ngonon waé. Abu isih nerusaké: ‘Simpatik ya?’ Aku ora mangsuli, mung mèmsem, lan dèwèké ora takon manèh. Aku déwé uga ora ngéling-éling kancané Indra iku. Biyasa, kenalan ana kraméan, kenal mini, jaréné kanca-kanca. Sésuké wis ora kocap manèh.

Nanging telung dina candaké aku ketemu manèh karo bocah iku, Nyoman Sudipa. Aku lagi nyawang buku-buku ing toko ‘Pertiwi’, rikala dèwèké weruh aku.

‘Meli napi rika?’ panyapané ramah, ‘Arep munḍut apa?’ sambungé, weruh aku nyawang ora ngerti. Aku dadi mèmsem.

‘Nggolèkaké buku adik. Penjenengan tindak ngendi?’ wangsulanku genti takon.

‘Mlaku-mlaku. Kebeneran ketemu kanca anyar. Kok dèwèkan?’

‘Ah, iki mau rak mung mampir.’

‘Ooo, terus menyang ngendi mengko?’

‘Mulih. Lha Nyoman kok dèwèkan? Indra ngendi?’

Dèwèké ngguyu renyah. Swarané èntèng: ‘Apèl. Kersa dak-barengi

mengko?’

Aku ngguyu.

Tibané soré iku aku reruntungan karo Nyoman nlusuri dalan Imam Bonjol karo sepédah, ‘Guide’, kanðané Nyoman karo ngguyu. Aku uga ngguyu. Bener kanðané Abu wingi kaé: priya Bali simpatik banget. Panganggoné, wicarané, guyuné lan tatanan rambuté nyenengaké. Dèwèké mahasiswa tèhnik tingkat telu, dadi ana kuṭa kéné wis cukup suwé. Layak kok bisa basa Jawa. Malah ora mung saiki waé. Rikala ès-èm-pé lan ès-èm-a dèwèké uga wis ana Jawa iki. Aku dadi rada gumun krungu critané.

‘Kok ora sekolah nèng Bali waé, ceḏak karo keluwarga?’ pitakonku. Banjur wangsulané alon: ‘Iku dawa critané, Yayuk, dawa lan nrenyuhaké.’

‘Oh,’ batinku nyomlo.

Dèwèké ketara sedih. Tujuné wis ceḏak jurusané omahku. Mula banjur dak-terusaké omongan liya: ‘Kaé, ngarep kaé, ménggok ngulon setiṭik, tekan omahku. Mampir ḏisik. Kersa ta?’

‘Ah, matur nuwun. Suk waé. Aku janji karo Indra. Kapan nyang Dipa-negara?’

‘Kapan-kapan. Ora kersa mampir tenan?’

‘Suk embèn waééé. Wis ta.’

Ya soré iku wiwitané aku dadi raket karo Nyoman, mahasiswa tèhnik iku. Indra sing ceḏak karo aku banjur duwé bahan kanggo nggoḏa. Aku ora ngerti, kudu srengen ta piyé? Mung sing terang, Nyoman banjur sering menyang omahku. Aku déwé rumangsa krasan banget yèn wis lelunguhan utawa mlaku-mlaku karo dèwèké. Ah, apa ngéné iki sing diarani tresna? Nyoman sing simpatik. Nyoman sing tenang. Nyoman sing sugih crita, critané pulo Bali sing éndah iku. Dina-dina krasa éndah, dina-dinaku sing dikebaki critané.

‘Kowé weruh, Yayuk, banyu padusan sing bening lan éḏum?’ pitakoné sawijining dina nalika aku bocah loro dolan menyang padusan njaban kuṭa. Aku ora mangsuli, mung nyawang dèwèké. Banjur sambungé:

‘Ing désaku, ing Bali kana padusané bening banget. Air Sanih jenengé, pinggir segara. Ah, yèn aku kèlingan Kubu Tambahan, atiku dadi nglangut banget, aku kèlingan ibuku, mbak Madé lan aḏiku, Ktut.’

‘Lha bapak, Nyoman?’

‘Bapak?’ Dèwèké nyawang aku, unjal napas. ‘Bapakku wis séda, Yayuk, wis lawas banget. Aku lagi umur telung taun, ora ngerti apa-apa. Mung mbak Madé lan kak Gdé sing wis rada ngerti.’

‘Oh.’

'Mula aku menyang Jawa iki, Yayuk, golèk katentreman lan kapinteran. Ah, cilikanku biyèn . . . anak sétan, kanca-kancaku yèn ngarani.'

Ḍèwèké dadi murung, aku dadi keduwung. Nanging wis kebacut. Dak-rungokaké waé kanḍané saterusé.

'Yayuk, yèn aku kèlingan keluwargaku, rasa kangenku dadi kecampuran trenyuh. Nanging . . . ah, kabèh mau ana astané Gusti.'

Wening. Ḍèwèké nyawang banyu kang gumelar ana ngarepé. Aku ora takon apa-apa manèh. Nalika arep mulih, Ḍèwèké wis nyoba gembira manèh, kaya-kaya kepéngin ngilangaké kenangan sing seḍih iku. Aku dadi kèlingan kanḍané Indra sawijining dina ing ruang perpustakaan yèn Nyoman iku nduwèni latar belakang kehidupan sing menarik kanggo dingertèni. Lan aku dadi kèlingan manèh kanḍané sawijining dina: 'Aku butuh mitra, Yayuk, mitra kang bisa nuduhaké aku marang alam kebeneran.'

Banjur, nalika Ḍèwèké lulus BE-né, aku disalami suwé banget. Ah, mripaté. Aku kèlingan ana inaugurasi, nalika arep mulih wengi-wengi kaé, tajem-tajem. Ora lali humoré sing nyenengaké lan geyuné sing lembut.

'Pé-èf ya,' kanḍaku.

'Pandongamu ta, Yayuk. Ning aja kok èmbèl-èmbèli BE lho, jenengku. Isin. Suk yèn wis bèrès, rong taun manèh!'

Aku ngguyu.

'Ibu wis pirsá, Nyoman?'

'Uwis, berita kilat. Éman, aku ora bisa mulih.'

'Yayuk déwé sinau sing bener ya,' sambungé manèh.

Aku ngguyu manèh, wangsulanku kalem: 'Nyoman genti ndongakaké ya? Akhir bulan iki yuḍisiumé.'

'Ha wis mesthi,' wangsulané karo mandeng.

Aku alon nginggati.

Mbok-menawa pancèn aku bocah loro wis paḍa jatuh cinta. Mbok-menawa! Sanadyan bab iku aku ora naté kewetu seṭiṭik-ṭiṭika. Mung yèn nuju sinau bareng, kala-kala Ḍèwèké nyénggol bab teman hidup, yèn Ḍèwèké seneng karo putri sing duwé jiwa seni. Ibuné, mbak Madé, sing ana Bali seneng karo seni. Uga mbak Luh, garwané kak Gdé, sawijining penari Bali. Dak-goḍa, ana Kubu Tambahan mesthi rak wis diantun-antun putri ta? Ḍèwèké gèḍèg, mèsèm, wangsulané: 'Aku bébas milih, Yuk. Ora terikat marang suku lan agama. Keluwargaku uga ora gelem cara-cara paksaan, asal sesuai karo cita-cita.'

Aku dadi mèsèm. Embuh atiku dadi seneng lan mulya lan . . . ah, ora nggenah yèn dipikir. Lan ana fakultas aku disalami Abu. 'Pé-èf BE-né,'

kanḍané. Aku kepeksa mèsèm, iki Indra mesti sing gawé gara-gara. Nanging ora mung iku waé kanḍané Abu. Dèwèké kancaku wiwit ès-èm-pé. Kaya biyasané yèn nuju rembugan karo aku kaé, aku disawang suwé. 'Kowé wis mikiraké bab-bab liyané tentang dèwèké, Yuk, lingkungan hidup lan tradisiné, termasuk keyakinan?'

Aku ora énggal mangsuli. Abu dak-sawang manèh, banjur wangsulan-ku jujur: 'Aku durung tau mikiraké bab iku, Bu. Isih adoh kanggoku. Ana apa ta?'

Abu ora mangsuli. Dèwèké mèsèm, kebak pitakonan. Ananging arepa aku mangsuli mengkono, srawunganku karo Nyoman saya raket. Ana diskusi-diskusi, ana kraméan-kraméan, bocah loro ora tau kèri. Utawa aku diajak ngancani anggoné praktèk yèn nuju senggang, ana stuḍio raḍam ing fakultas. Banjur crita-critané sing nengsemaké, pembangunan-pembangunan ing Singaraja, taman rékréasi Sukasada sing éyub, pesisir Tamansari, pelabuhan Bulèlèng nganti Ngaben, tari kecak lan Singaraja sing ora ana bécak! Ah kabèh mau ora gampang diilangaké ngono waé.

Nganti tekan sawijining dina ing wulan Nopèmber. Sasi pasa nalika iku. Nyoman ésuk-ésuk menyang omahku. Kaya biyasané dandan nècis, hèmḍ dawa digulung tekan sikut, clanané klawu. Anèh, rada gupuh katoné, ngajak salaman.

'Yayuk, skripsiku lulus,' swarané groyok.

'Oh! Selamat, selamat, Nyoman,' swaraku mèlu groyok. Kudu waé atiku mbaludag amarga kebak rasa mulya. Bocah loro dadi kaya kamiteng-gengen, seneng trenyuh, dadi siji. Nganti keprungu swarané manèh:

'Aku olèh libur suwé, Yuk. Nganti pertengahan Januari mbésuk.'

'Wah, kebeneran banget ya. Banjur priyé programé? Bisa kondur Bali ta?'

'Sajané . . . ning . . . ah!'

'Apa? Surprise manèh?'

'Dèwèké mèsèm, banjur kanḍa yèn dèwèké nampa tugas memperdalam stuḍiné ana Jerman Barat. Memperdalam tentang pertélékomunikasian. Aku dadi njegreg, nanging ing njero kana ana rasa mongkog. Priya sing tansah dak-dongakaké rina wengi bisa kelakon nggayuh idam-idamané kanḍi gemilang. Atiku ngonḍok-onḍok.

'Piyé, Yuk, kok njur meneng waé?' pitakoné njalari aku gragapan.

'Oh,' aku mangsuli cepet, 'aku setuju, Nyoman, aku setuju. Toh iki kanggo kebaikané awaké déwé iki?'

Lebar muni 'awaké déwé' iku aku dadi isin, keblanjur. Nyoman mèsèm. Nétrané bening-bening nyawang aku.

'Kowé, Yayuk,' kanḍané, 'sering ngalamun. Méndah suk yèn aku ora ana.'

Aku ora mangsuli, mung nyawang kadohan. Wulan Nopèmber, langité biru dina iki. Ing gegoḍongan isih katon tipak-tipaking banyu udan mau bengi. Seger lan resep, sanadyan ana pangé sing coklèk. Nganti awan bocah loro paḍa omong-omongan. Arep lebaran iki ḍèwèké bali menyang kampungé, Kubu Tambahan. Aku trenyuh nalika disalami manèh.

‘Yayuk, ngati-ati ya, ora susah seḍih. Aku nyuwun pangèstumu waé.’

‘Nyoman ora bakal lali temen ya?’

‘Ah, kowé! Delengen langit biru kuwi. Sanadyan ketutupan menḍung, mengko bakal sumilak bening biru manèh. Kowé rak weruh ta, Yayuk?’
Aku mantuk. Lambéku dak-geget nahan eluh sing arep nètès.

Wenginé, ana sajadah sawisé sholat Isya’, aku mbukaki buku-buku cilik isi ayat-ayat suci. Buku suci saka Abu. Dak-lagokaké lirih kaya wulangané bapak biyèn. Aku kepéngin atiku lerem, ora nglamun, kaya kanḍané Nyoman wingi. Aku pasrah wengi iki, pasrah lan sumarah nga-ḍepi apa kang bakal teka. Aku ora bisa ngapusi yèn atiku tresna karo pemuḍa Bali iki, nanging aku éling lingkunganku. Ah, wulan Nopèmber wis mèh entèk, rong dina manèh lebaran. In njaba langité bening . . .

Sri Setyo Rahayu

(in: Kumpulan Cerkak Pilihan 1, 1975).